

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

A. OBECNÁ ČÁST

1. Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy včetně zhodnocení současného stavu ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen, vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku včetně dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o občanských průkazech a nařízení Evropského parlamentu a Rady o posílení zabezpečení průkazů totožnosti občanů Unie a povolení k pobytu vydávaných občanům Unie a jejich rodinným příslušníkům, kteří vykonávají své právo volného pohybu, jednak navazuje na souběžně předkládaný návrh zákona o občanských průkazech, jednak spolu s návrhem zákona o občanských průkazech adaptuje právní řád České republiky na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1157 o posílení zabezpečení průkazů totožnosti občanů Unie a povolení k pobytu vydávaných občanům Unie a jejich rodinným příslušníkům, kteří vykonávají své právo volného pohybu (dále jen „nařízení EU 2019/1157“).

Důvodová zpráva a závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA) k návrhu zákona o občanských průkazech, se kterým je tento návrh zákona předkládán, obsahuje podrobné zhodnocení platného právního stavu a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy, pokud jde o změny vyvolané návrhem zákona o občanských průkazech v souvisejících právních předpisech, tj. v zákonu č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákonu č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, zákonu č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, zákonu č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, zákonu č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů, zákonu č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě, ve znění pozdějších předpisů, zákonu č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, zákonu č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů, zákonu č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, ve znění pozdějších předpisů, zákonu č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel, ve znění pozdějších předpisů, zákonu č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákonu č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákonu č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, zákonu č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů, zákonu č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu a o změně některých zákonů (zákon o ověřování), ve znění pozdějších předpisů, zákonu č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákonu č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů, zákonu č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky), ve znění pozdějších předpisů, a zákonu č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a o změně některých zákonů.

Pokud jde o změnu zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, transpozicí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států (dále jen „směrnice 2004/38“), která byla provedena zákonem č. 161/2006 Sb., byla zpřesněna a rozšířena definice rodinného příslušníka (§ 15a), a to o tzv. „oprávněné osoby“ uvedené v článku 3 bodu 2 směrnice 2004/38 a o rodinné příslušníky státních občanů České republiky.

Nařízení EU 2019/1157 v čl. 6 a 7 stanoví požadavky na doklady vydávané občanům Evropské unie a jejich rodinným příslušníkům. Pokud jde o zmíněné rodinné příslušníky, jsou za ně považovány pouze osoby uvedené v článku 2 bodu 2 směrnice 2004/38. V souvislosti se zajištěním realizace nařízení EU 2019/1157 je nezbytné v zákonu o pobytu cizinců zpřesnit okruh osob, které budou považovány za rodinné příslušníky občanů Evropské unie. Pouze těmto cizincům bude k přechodnému pobytu vydávána „pobytová karta“ a k trvalému pobytu „karta trvalého pobytu“, a to podle vzoru stanoveného nařízením Rady ES č. 1030/2002, ve znění nařízení č. (EU) 2017/1954 (tzv. biometrický průkaz). Uvedené souvisí i s tím, že ve zmíněných dokladech bude uváděna poznámka „*Rodinný příslušník EU čl. 10 Směrnice 2004/38/ES*“ nebo „*Rodinný příslušník EU čl. 20 Směrnice 2004/38/ES*“.

Nezbytnost zpřesnit okruh osob spadajících pod rodinné příslušníky občanů Evropské unie vyplývá i z nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1240 ze dne 12. září 2018, kterým se zřizuje Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS) a kterým se mění nařízení (EU) č. 1077/2011, (EU) č. 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 a (EU) 2017/2226. Přípravovaný systém ETIAS počítá s tím, že pouze rodinní příslušníci, kteří spadají do působnosti směrnice 2004/38, a dále rodinní příslušníci státního příslušníka třetí země požívajícího práva na volný pohyb, které je rovnocenné právu občanů Unie na základě dohody mezi Unií a jejími členskými státy na jedné straně a třetí zemí na straně druhé, a kteří jsou držiteli pobytové karty podle směrnice 2004/38 nebo povolení k pobytu podle nařízení č. 1030/2002 nebudou mít povinnost žádat o vydání cestovního povolení.

Oprávněné osoby, které jsou ve zmíněné směrnici obsaženy v článku 3 bodu 2, jsou definovány v nově navrhovaném § 15b odst. 1 (jako „další rodinný příslušník občana Evropské unie“). Pokud jde o rodinné příslušníky občanů České republiky, kteří nevykonali právo volného pohybu, je navrhováno, aby rovněž spadali do kategorie „dalších rodinných příslušníků občana Evropské unie“. Jelikož nesplnili základní podmínku, tedy výkon práva volného pohybu, nemohou být zahrnuti do kategorie rodinného příslušníka občana Evropské unie.

V rámci přípravných prací se Česká republika obrátila na Evropskou migrační síť (EMN – European Migration Network) s dotazem, zda ostatní členské státy Evropské unie legislativně odlišují rodinné příslušníky vlastních občanů od rodinných příslušníků mobilních občanů Evropské unie definovaných směrnicí 2004/38. Jedná se o síť organizací zabývajících se migrací v členských státech Evropské unie a v Norsku, jejímž hlavním cílem je shromažďování, výměna a analýza údajů a informací z oblasti azylu a migrace. Kromě toho EMN vypracovává výroční zprávy, studie na různá témata, odpovídá na dotazy členských států EMN, organizuje konference a podílí se na dalších činnostech podle schváleného pracovního programu.

Z analýzy zaslaných písemných odpovědí jednoznačně vyplynulo, že Česká republika se řadí k drtivě menšině států, které dvě výše zmíněné skupiny cizinců legislativně neodlišují. Naprostá většina členských států Evropské unie má odlišnou právní úpravu pro rodinné příslušníky migrujících občanů Evropské unie a rodinné příslušníky vlastních (nemigrujících)

občanů. Z 19 členských států Evropské unie, které se vyjádřily, má 13 (tedy více než 68%) obě skupiny legislativně odlišeny (Rakousko, Belgie, Estonsko, Finsko, Francie, SRN, Irsko, Lotyšsko, Litva, Malta, Nizozemsko, Slovensko a Velká Británie); legislativně nemají rozlišeno Kypr, Maďarsko, Itálie, Lucembursko, Španělsko a Švédsko.

Z výše uvedeného vyplynulo, že právní úprava, která je aplikována v České republice, patří z pohledu členských států Evropské unie k několika málo výjimkám. Spolu s ostatními argumenty, které jsou v důvodové zprávě uvedeny, předkladatel zastává názor, že je na místě „normalizovat“ národní právní úpravu, a zařadit se tak k drtivé většině členských států Evropské unie, které odlišují rodinné příslušníky migrujících občanů Evropské unie od rodinných příslušníků vlastních nemigrujících občanů.

Pokud jde o občany Evropské unie, je nezbytné zajistit vydávání nových dokladů pro účely přechodného, ale i trvalého pobytu na území České republiky, které budou splňovat alespoň minimální požadavky stanovené nařízením EU 2019/1157.

Z obsahu článku 6 nařízení EU 2019/1157 vyplývá možnost členského státu rozhodnout se, zda v souvislosti s doklady vydávanými občanům jiných členských států Evropské unie bude zavedeno odebrání otisků prstů. Vzhledem k tomu, že tyto doklady/povolení jsou vydávány pouze občanům Evropské unie, u kterých se předpokládá, že postupem času budou muset disponovat cestovním pasem nebo průkazem totožnosti obsahujícím dva biometrické údaje, jeví se zavedení biometrických údajů do dokladů vydávaných podle zákona o pobytu cizinců jako nadbytečné.

V souvislosti s vystoupením Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku z Evropské unie podle výstupové dohody mezi Evropskou unií a Spojeným královstvím je potřeba provést dílčí legislativně technické změny zákona o pobytu cizinců, které odkazují na výstupovou dohodu a řeší zejména otázku dokladů, které budou vydávány občanům Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku a jejich rodinným příslušníkům, kteří spadají do působnosti výše zmíněné dohody.

Změny v zákonu č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů, zákonu č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a v zákonu o správních poplatcích jsou vyvolané změnami provedenými v zákonu o pobytu cizinců.

Současná ani navrhovaná právní úprava neobsahuje žádná ustanovení, která by narušovala právo na rovné zacházení, a vedla tak k diskriminaci. Z hlediska principů rovnosti mužů a žen je návrh zákona neutrální, neboť navrhovaná právní úprava nemá bezprostřední ani sekundární dopady na rovnost mužů a žen a nevede k diskriminaci jednoho z pohlaví, neboť nijak nerozlišuje ani nezvýhodňuje jedno z pohlaví a nestanoví pro něj odlišné podmínky.

2. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky, mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, a s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Navrhovaná právní úprava odpovídá ústavnímu pořádku a právnímu řádu České republiky, zejména ústavnímu zákonu č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení

Listiny základních práv a svobod, jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Návrh zákona je v souladu s nařízením EU 2019/1157.

Co se týče vztahu ke směrnici 2004/38, navrhovaná právní úprava napравuje nepřesnou transpozici definice rodinného příslušníka občana Evropské unie a upravuje zákon o pobytu cizinců tak, aby odpovídal unijnímu právu včetně navazující judikatury. Zákon o pobytu cizinců nově definuje kategorii oprávněných osob (tj. dalších rodinných příslušníků občana Evropské unie), kam navrhuje zařadit i rodinné příslušníky nemigrujících občanů České republiky. Této skupině osob již nebude vydávána „pobytová karta“ nebo „karta trvalého pobytu“, ale standardní „*průkaz o povolení k pobytu*“ podle § 117a zákona o pobytu cizinců, nebude se na ně tedy vztahovat speciální úprava obsažená v hlavě IVa zákona o pobytu cizinců. Současně však pro tuto skupinu cizinců nebudou platit běžná standardní pravidla, která jsou aplikována vůči občanům třetích zemí, ale jejich vstup a pobyt na území České republiky bude oproti standardním pravidlům zvýhodněn.

Návrh zákona není v rozporu se žádnými mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána, a je plně slučitelný s právem Evropské unie.

3. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, sociální dopady a dopady na životní prostředí

Hospodářské a finanční dopady navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky a sociální dopady, pokud jde o změny vyvolané návrhem zákona o občanských průkazech, jsou popsány v souvislosti s celkovým řešením v důvodové zprávě k návrhu zákona o občanských průkazech, se kterým je navrhovaný zákon společně předkládán.

Pokud jde o změny vyvolané novelou zákona o pobytu cizinců, dopady na státní rozpočet lze předpokládat z dlouhodobého hlediska za rozpočtově neutrální.

Z důvodu zvýšené administrativní náročnosti je nutné přijmout 3 zaměstnance (zařazené do osmé platové třídy) na dobu neurčitou a v souvislosti s nutnou výměnou stávajících dokladů 7 zaměstnanců (zařazených do osmé platové třídy) na dobu určitou 2 let (vzhledem ke lhůtě stanovené nařízením EU 2019/1157).

Náklady na vyhotovení nových dokladů se předpokládají ve výši od 1,5 do 2 mil. Kč ročně.

Jednorázová výměna stávajících dokladů bude představovat částku cca 10 mil. Kč v období dvou let.

Nutné úpravy informačních systémů nelze nyní kvantifikovat.

Pořízení 13 nových biometrických zařízení bude vyžadovat náklady ve výši 6,5 mil. Kč, neboť náklady na jedno zařízení činí 500 tisíc Kč (do konce roku 2025).

S ohledem na navrhované zavedení správního poplatku pro občany Evropské unie a jejich rodinné příslušníky, lze předpokládat příjmy do státního rozpočtu ve výši zhruba 3 mil. Kč v prvním roce a 8 až 10 mil. Kč v letech následujících.

V souvislosti s vystoupením Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku z Evropské unie bude pro zajištění agendy potřeba dodatečných 5 služebních míst v osmé platové třídě na dobu určitou, a to v délce trvání 12 měsíců. Celkové personální náklady spojené s tímto navýšením by měly představovat částku 3 031 382 Kč (průměrné mzdové náklady 2 232 240 Kč a povinné pojistné a FKSP 799 142 Kč). Lze předpokládat i zvýšené zatížení na provoz biometrických pracovišť, nicméně vzhledem k časovému omezení by bylo neefektivní tato zařízení pořizovat. S ohledem na nutnost výměny zhruba 12 tisíc dokladů a vzhledem k jejich jednotkové ceně, která činí cca 179 Kč, budou s výrobou těchto dokladů spojeny dodatečné náklady ve výši 2 148 000 Kč.

Žádný dopad do sociální oblasti nebyl identifikován.

Navrhovaná právní úprava nebude mít za následek žádné dopady na životní prostředí.

4. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Pokud jde o změny vyvolané návrhem zákona o občanských průkazech, důvodová zpráva k návrhu zákona o občanských průkazech, se kterým je tento návrh zákona předkládán, obsahuje podrobné zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů.

Povinnost vydávat doklady rodinným příslušníkům občanů Evropské unie ve formě „pobytové karty“ a „karty trvalého pobytu“ s biometrickými údaji vychází z nařízení Rady ES č. 1030/2002, ve znění nařízení č. (EU) 2017/1954 – toto nařízení stanovuje jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí. Osobní údaje budou v této souvislosti požadovány v totožném rozsahu, jak jsou požadovány pro účely vydávání standardního biometrického průkazu o povolení k pobytu podle § 117a zákona o pobytu cizinců – z tohoto důvodu nebyl shledán žádný dopad navrhované právní úpravy ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů cizince.

5. Zhodnocení korupčních rizik

Předkládaný návrh zákona nezvyšuje oproti dosavadní právní úpravě korupční rizika, neboť podstata navrhované právní úpravy je takového charakteru, který by neměl zvyšovat korupční potenciál. Vzhledem k obsahu navrhované právní úpravy nebyla shledána žádná rizika, která by mohla vést ke korupčnímu jednání. Podrobné zhodnocení korupčních rizik je uvedeno v důvodové zprávě k návrhu zákona o občanských průkazech.

Navrhované úpravy v zákonu o pobytu cizinců i v dalších souvisejících zákonech nebudou mít negativní dopad ve vztahu ke korupčním rizikům.

6. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Přínosem adaptace nařízení EU 2019/1157 a zavedení nových dokladů pro vybrané cizince je vydávání lépe zabezpečených dokladů. Toto opatření by mělo napomoci i tomu,

aby v případech, kdy je to nezbytné, bylo možno s určitostí stanovit totožnost osoby, což by mělo přispět k předcházení vzniku hrozeb pro vnitřní bezpečnost a rovněž v boji proti mezinárodnímu terorismu a přeshraniční trestné činnosti.

B. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K částem první až sedmé, deváté, dvanácté, patnácté, sedmnácté až devatenácté a dvacáté první

Změny navrhované v živnostenském zákonu, zákonu o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, notářském řádu, zákonu o Ústavním soudu, zákonu o Rejstříku trestů, zákonu o vnitrozemské plavbě, zákonu o zemědělství, zákonu o občanských průkazech, zákonu o matrikách, jménu a příjmení, zákonu o soudech a soudcích, zákonu o elektronických komunikacích, zákonu o ověřování, zákonu o nemocenském pojištění a zákonu o státním občanství České republiky jsou legislativně-technického charakteru a souvisí se změnou v rozsahu údajů uváděných v občanském průkazu a vedených v evidenci občanských průkazů a změnou terminologie v navrhovaném zákonu o občanských průkazech.

K části osmé – změna zákona o pobytu cizinců na území České republiky

K čl. VIII bodům 1, 47 a 68 (§ 1 odst. 4, 87t a § 117b odst. 9)

Navrhovaná změna dotčených ustanovení zákona o pobytu cizinců zabezpečuje úpravu vstupu a pobytu občanů Velké Británie a Severního Irsku a jejich rodinných příslušníků, na které se vztahuje Dohoda o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii.

Na tuto skupinu cizinců bude aplikován stejný režim, jako je uplatňován vůči občanům Evropské unie a jejich rodinným příslušníkům, s výjimkou dokladů, které jim budou vydávány k přechodnému pobytu delšímu než 90 dnů a k trvalému pobytu. Podle doporučení Evropské komise by měly být vydávány průkazy o povolení k pobytu podle jednotného vzoru stanoveného nařízením Rady ES č. 1030/2002 ve znění nařízení č. 2017/1954 a měly by obsahovat záznam specifikující tuto skupinu cizinců.

K čl. VIII bodům 2, 8 až 10, 26 a 39 [§ 5 odst. 6, § 9 odst. 3 písm. b) úvodní část ustanovení, § 18 písm. d) bod 7, § 20 odst. 4 a 5, § 87b odst. 1, § 87f odst. 1 věta první a druhá, § 87k odst. 1 písm. e), § 87l odst. 1 písm. b) a odst. 3 věta první, § 87y věta první, § 103 písm. d) a v § 169t odst. 1 věta první]

Jedná se o legislativně-technické změny provedené v návaznosti na zrušení § 87a odst. 3. Na rodinného příslušníka občana Evropské unie, který je sám občanem Evropské unie, bude aplikován standardní režim vztahující se na občana Evropské unie.

K čl. VIII bodům 3, 5 a 6 (§ 15a)

Ustanovení stávajícího § 15a zákona o pobytu cizinců je odrazem vnitrostátní transpozice směrnice 2004/38. Zde je nutno uvést, že samotná směrnice se vztahuje pouze na migrující občany Evropské unie a jako taková nezakládá žádná práva jejich rodinným příslušníkům (občanům třetích států), pokud občané Evropské unie pobývají ve svém domovském členském státě. Soudní dvůr již vícekrát akcentoval, že účelem zavedení evropského občanství nebylo „rozšířit rozsah *ratione materiae* Smluv na vnitrostátní situace,

kteří nemají žádnou spojitost s právem Společenství¹. Na čistě vnitrostátní situaci se v případě rodinného příslušníka občana Unie, který je státním příslušníkem třetí země a který má zájem následovat občana Unie do jeho domovského státu (aniž by tento občan předtím vykonal právo volného pohybu), aplikuje vnitrostátní imigrační legislativa tohoto státu.

Transpozice směrnice 2004/38 byla provedena zákonem č. 217/2002 Sb., kdy byla do zákona o pobytu cizinců zařazena definice rodinného příslušníka občana Evropské unie (§ 15a). Následně provedenou novelou (zákon č. 161/2006 Sb.) byl okruh těchto osob rozšířen i o tzv. „oprávněné osoby“ uvedené v článku 3 zmíněné směrnice a rodinné příslušníky občanů České republiky.

Z obsahu výše uvedeného nařízení EU 2019/1157 je zcela zřejmé, že zmíněné rozšíření § 15a zákona o pobytu cizinců nebylo provedeno zcela v souladu s citovanou směrnicí. Uvedené rozšíření jde nad rámec směrnice 2004/38, neboť její úprava by se měla vztahovat výlučně na rodinné příslušníky občanů Evropské unie, kteří vykonalí právo volného pohybu. Stávající definice rodinného příslušníka občana Evropské unie obsažená v § 15a zákona o pobytu cizinců dopadá rovněž na rodinného příslušníka nemigrujícího občana České republiky. To s sebou přináší řadu nežádoucích jevů. Tím, že národní právní úprava rozšířila oblast aplikace unijního práva i na nemigrující občany Evropské unie a jejich rodinné příslušníky, přiznává rodinným příslušníkům nemigrujících občanů České republiky více práv, než jim dle unijního práva náleží. Tito rodinní příslušníci by neměli spadat do působnosti směrnice 2004/38, a neměli by tedy mít ani nárok na vydání pobytové karty rodinného příslušníka občana Evropské unie. Přesto jim je, dle současné české právní úpravy, tento doklad vydáván a v minulosti již byly zaznamenány problémy při cestování těchto osob (rodinných příslušníků nemigrujících občanů České republiky) po zemích Evropské unie.

Nezbytnost zpřesnit okruh osob spadajících pod rodinné příslušníky občanů Evropské unie vyplývá i z nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1240 ze dne 12. září 2018, kterým se zřizuje Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS) a kterým se mění nařízení (EU) č. 1077/2011, (EU) č. 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 a (EU) 2017/2226. Přípravovaný systém ETIAS počítá s tím, že pouze rodinní příslušníci, kteří spadají do působnosti směrnice 2004/38, nebudou mít povinnost žádat o vydání cestovního povolení. Stávající národní právní úprava tak nejen neodpovídá unijnímu právu, ale přináší i celou řadu aplikačních potíží.

Nově navrhované znění § 15a se bude vztahovat pouze na rodinné příslušníky občanů Evropské unie, kteří vykonalí právo volného pohybu, včetně případů dovozených judikaturou Soudního dvora Evropské unie. Rodinný příslušník nemigrujícího občana České republiky se sice nemůže dovolávat přímého účinku směrnice 2004/38, neboť na něj směrnice nedopadá, existují však určité případy, kdy se může i rodinný příslušník občana České republiky dovolat přímého účinku primárního práva.² Soudní dvůr Evropské unie ve své judikatuře postupně vymezil určité případy, kdy rodinní příslušníci občana Evropské unie požívají práva pobytu v domovském členském státě občana Evropské unie na základě směrnice 2004/38, přestože jde

¹ Rozsudek ze dne 5. června 1997 ve spojených věcech C-64/96 a C-65/96 - Land Nordrhein-Westfalen a Kari Uecker a mezi Vera Jacquet a Land Nordrhein-Westfalen, EU:C:1997:285, bod 23. Dále např.: C-148/02 *Garcia Avello*, EU:C:2003:539, bod 26.

² POŘÍZEK, P. Postavení občana EU (ČR) v řízení o povolení k přechodnému pobytu. In: JÍLEK, D., POŘÍZEK, P. (eds.) *Pobyt cizinců: vybrané právní problémy II*. Sborník z vědeckého semináře uskutečněného dne 26. června 2014 v Kanceláři veřejného ochránce práv. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2015, s. 62-66.

o pobyt v domovském členském státě občana Evropské unie nebo přestože tento občan Evropské unie nevykonal právo volného pohybu³.

Bude tomu tak v případě, když se občan České republiky se svým rodinným příslušníkem vrací do domovského státu poté, co s ním rozvíjel a upevnil rodinný život v jiném členském státě. Rodinným příslušníkem je i rodinný příslušník občana České republiky, který následuje nebo doprovází občana České republiky zpět na území. Zákon tak reaguje na rozsudek Soudního dvora ze dne 7. července 1992 ve věci C-370/90. V tomto rozsudku soud dospěl k závěru, že na základě čl. 52 SES a směrnice Rady 73/148/ES ze dne 21. května 1973, je členský stát povinen umožnit vstup a pobyt manžela/manželky občana tohoto státu, který s tímto manželem/touto manželkou pobýval v jiném členském státě za účelem zaměstnání a nyní se vrací do členského státu, jehož je občanem. Manžel/manželka takového občana členského státu musí požívat alespoň takových práv, která by mu/jí náležela v případě, že by občan členského státu vstoupil a pobýval na území jiného členského státu. Soudní dvůr v případě O. a B.⁴ dále konkretizoval, že odvozené právo pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie v domovském státě tohoto občana nemůže být přiznáno, šlo-li pouze o víkendové pobyty. Odvozené právo pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie v jeho domovském státě tedy nemůže být přiznáno, šlo-li pouze o využití práva volného pohybu v podobě krátkodobých, třebaže opakovaných pobytů. Na daný případ totiž nelze aplikovat směrnici, jejímž hlavním účelem je usnadnit právo na volný pohyb a právo usadit se v jiném členském státě. Přičemž usazením se nelze rozumět pouze krátkodobý pobyt na území. Jak konstatoval Soudní dvůr, právo pobytu nelze v takovém případě přiznat ani v návaznosti na primární právo. *„Článek 21 odst. 1 SFEU[...] nevyžaduje, aby každý pobyt občana Unie v hostitelském členském státě s jeho rodinným příslušníkem, který je státním příslušníkem třetího státu, nezbytně implikoval přiznání odvozeného práva pobytu tomuto rodinnému příslušníkovu v členském státě, jehož je tento občan státním příslušníkem, při jeho návratu do tohoto členského státu“*⁵. Aby mohlo být přiznáno odvozené právo pobytu, musel by pobyt občana Evropské unie být natolik skutečný, aby tento mohl v členském státě rozvíjet a upevňovat svůj rodinný život. Jde tak o zamezení možného zneužívání práva pobytu ve snaze obejít vnitrostátní právní úpravu členských států, kdy by krátkodobý pobyt v jiném členském státě měl za následek přiznání práva dlouhodobého pobytu. Vzhledem k výše uvedenému se v zákonu objevuje podmínka dlouhodobého (předchozího) pobytu na území jiného členského státu. Tuto podmínku je nutno vykládat tak, že občan České republiky se svým rodinným příslušníkem pobýval déle než 3 měsíce v jiném členském státě Evropské unie. Splnění této podmínky bude rodinný příslušník dokládat pobytovým oprávněním, jež vydal jiný členský stát.

Ustanovení rovněž reflektuje rozsudek Soudního dvora ze dne 11. července 2002 ve věci C-60/00, dle kterého čl. 49 ES ve spojení se základním právem na respektování rodinného života musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby v takové situaci, jako je situace dotčená v původním řízení, členský stát původu poskytovatele služeb usazeného v tomtéž státě, který poskytuje služby příjemcům usazeným v jiných členských státech, odmítl manželovi nebo manželce tohoto poskytovatele, kteří jsou státními příslušníky třetí země, pobyt na svém území. Pod definici rodinného příslušníka občana Evropské unie tak budou spadat

³ Např. rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 8. března 2011 ve věci C-34/09 Zambrano, rozsudek Soudního dvora Evropské unie ve věci C-370/90 Singh ze dne 7. července 1992, rozsudek Soudního dvora Evropské unie ve věci C-291/05 Eind ze dne 11. prosince 2007 či rozsudek Soudního dvora Evropské unie ve věci C-60/00 Carpenter ze dne 11. července 2002.

⁴ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 12. března 2014, věc C-456/12 O. a B.

⁵ Bod 51 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 12. března 2014, věc C-456/12 O. a B.

rodinní příslušníci občanů České republiky, kteří využili svého práva volného pohybu v jiném členském státě, aniž by v něm pobývali.⁶

Navrhovaná změna napravuje nepřesnou transpozici definice rodinného příslušníka občana Evropské unie a upravuje zákon o pobytu cizinců tak, aby odpovídal unijnímu právu včetně navazující judikatury. Rodinní příslušníci občanů České republiky, kteří nevyužili práva volného pohybu, nespádají do působnosti směrnice 2004/38 a nebudou ani spadat pod novou definici rodinného příslušníka občana Evropské unie podle § 15a. Tito rodinní příslušníci mohou k pobytu na území České republiky spolu s občanem České republiky využít možnosti požádat o povolení k dlouhodobému pobytu (blíže viz návrh úpravy § 42 odst. 6) – nemohou se však domáhat práv vyplývajících z práva unijního.

Navrhovaná změna ustanovení § 15a zpřesňuje definici rodinného příslušníka občana Evropské unie v souladu s požadavky unijního práva.

K čl. VIII bodu 4 [§ 15a odst. 1 písm. d)]

Podle judikatury Soudního dvora EU (C-423/12 Reyes, C-1/05 Jia, C-83/11 Rahman) platí, že faktický vztah závislosti musel existovat již před příchodem občana třetí země na území. Není přípustné, aby se závislost na výživě vytvořila až při pobytu cizince na území a to jen tím, že se cizinec přesune ze země původu do České republiky. Změna tak konkretizuje a zpřesňuje zákonné ustanovení a specifikuje, že se jedná o dvě kumulativní podmínky (faktický vztah závislosti spolu se vznikem této závislosti před příchodem na území České republiky).

K čl. VIII bodům 7, 11, 24, 25, 63, 71, 74 a 75 [§ 15b, § 42 odst. 6 a 7, § 87f odst. 2 písm. d), § 93 odst. 2, § 158 odst. 1 písm. a) bod 1, § 158a odst. 1 písm. a) a odst. 2 písm. a)]

Směrnice 2004/38 uvádí v článku 3 bodu 2 definici tzv. oprávněných osob. Jak již bylo výše uvedeno, nestaví však jejich práva na roveň právům rodinných příslušníkům občanů Evropské unie, pouze stanoví, že hostitelský členský stát usnadňuje těmto osobám podmínky vstupu a pobytu na svém území. Za oprávněné osoby jsou považováni:

- a) všichni ostatní rodinní příslušníci bez ohledu na jejich státní příslušnost, kteří nejsou zahrnuti v definici rodinného příslušníka ve smyslu čl. 2 bodu 2 směrnice 2004/38 a kteří jsou v zemi, z níž pocházejí, osobami vyživovanými občanem Evropské unie s primárním právem pobytu nebo členy jeho domácnosti nebo u kterých vážné zdravotní důvody naléhavě vyžadují osobní péči tohoto občana o ně;
- b) partner, se kterým má občan Evropské unie řádně doložený trvalý vztah.

⁶K tomu v podrobnostech srov. POŘÍZEK, P. op. cit., str. 118-119: „V tomto ohledu lze z judikatury SDEU dovodit, že půjde minimálně o situace, kdy občan ČR využívá práva volného poskytování služeb ve smyslu čl. 56 SFEU v jiných členských státech, přestože se v žádném z nich neusadil, nebo pokud bude za určitých okolností přeshraničním pracovníkem (tzv. pendlerem). V posledně uvedeném případě se může občan ČR dovolat ochrany čl. 45 SFEU. Nesmíme zapomenout ani na rodinné příslušníky, kteří pečují o dítě nízkého věku, které je občanem ČR a v ČR pobývá od narození, aniž využilo práva volného pohybu, jestliže by toto dítě muselo v důsledku správního vyhoštění dotyčné osoby opustit území EU, čímž by bylo zbaveno možnosti skutečně využívat podstatné části práv plynoucích ze statusu unijního občana. Tyto osoby, resp. jejich dítě, se mohou dovolat přímého účinku čl. 20 SFEU,,“

Stávající úprava zákona o pobytu cizinců však nesprávně sloučila obě skupiny osob, tedy rodinné příslušníky i oprávněné osoby do jedné kategorie pod obecný pojem „rodinný příslušník občana Evropské unie“. Tím však dochází k rozšiřování působnosti unijního práva i na osoby, na něž by se unijní úprava neměla vztahovat. Nejedná se o čistě akademický problém, neboť v současné době uděluje Česká republika pobytové karty rodinného příslušníka občana Evropské unie i osobám, kterým by tento specifický doklad neměl být vydáván. Na základě těchto dokladů se proto zmíněné osoby mohou domáhat práv v jiných členských státech Evropské unie, aniž by však na tato práva měly nárok. Jedná se o problém, který byl již popsán v odůvodnění úpravy výše uvedeného § 15a.

Cílem navrhované úpravy je zpřesnit definici rodinného příslušníka občana Evropské unie a nově definovat „další rodinné příslušníky občana Evropské unie“ a odstranit konflikty s unijním právem.

Pod definici dalších rodinných příslušníků občanů Evropské unie je navrhováno zařadit i rodinné příslušníky nemigrujících občanů České republiky. Tuto úpravu je nezbytné považovat za „národní úpravu“ a je jí sledováno zachování dosavadního zvýhodněného pobytového režimu i pro rodinné příslušníky občanů České republiky, kteří nebudou splňovat podmínku uvedenou v § 15a odst. 2 (těmto, stejně jako osobám uvedeným v § 15b odstavci 1 bude vydáván standardní biometrický průkaz o povolení k pobytu podle § 117a zákona o pobytu cizinců).

Na uvedenou skupinu cizinců se již nebude vztahovat speciální úprava obsažená v hlavě IVa zákona o pobytu cizinců. Zároveň však nebudou pro tyto osoby platit běžná pravidla, která jsou aplikována vůči ostatním občanům třetích zemí, ale v souladu s požadavkem směrnice 2004/38 bude jejich vstup a pobyt oproti standardním pravidlům zvýhodněn. Další rodinní příslušníci občanů Evropské unie budou moci např. žádat o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, a to nejen na zastupitelském úřadu v zahraničí, ale rovněž (za podmínky, že je jejich pobyt na území České republiky oprávněný) na území České republiky (viz návrh § 42 odst. 6 a 7). Další rodinní příslušníci jsou vyňati z požadavku § 42 odst. 1, a proto mohou požádat o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, aniž by předtím na území pobývali na základě víza k pobytu nad 90 dnů. Místo standardního účelu pobytu bude taková osoba povinna doložit existenci příbuzenské vazby s občanem Evropské unie/České republiky v souladu s požadavky § 15b. Zároveň jim bude zachován zvýhodněný režim pro plnění ohlašovací povinnosti (§ 93 odst. 2) a pro vydání povolení k trvalému pobytu (viz návrh úpravy § 67a, § 69 a § 70).

V § 158 odst. 1 písm. a) bod 1, § 158a odst. 1 písm. a) a odst. 2 písm. a) se jedná o legislativně technický důsledek úpravy § 42 odst. 6.

K čl. VIII bodům 9, 18, 23, 25, 36, 38 až 46, 49 až 67, 71 až 75, 77, 78, 86 až 92 [§ 18 písm. d) bod 7, § 87a odst. 1 úvodní část ustanovení, § 87a odst. 2 úvodní část ustanovení, § 87b odst. 3 písm. c), § 87c odst. 1, § 87d v nadpisu, v odst. 1 úvodní část ustanovení, § 87j odst. 1, § 87p odst. 3, § 87r odst. 1, § 87s, § 87v odst. 1, 2 a 3 věta první, druhá a třetí, § 87w věta první, § 87x, § 87z, § 87aa, § 91 písm. b), § 93 odst. 2 § 98 odst. 1, § 103 písm. b) a d), § 107 odst. 1, § 119a odst. 6 věta první, § 158 odst. 1 písm. a) bod 2, § 158 odst. 1 písm. a) a písm. h), § 165 písm. g), § 165a odst. 1 písm. a), § 169r odst. 1 písm. b), § 169t odst. 7 a 8, § 173, § 182b odst. 1 věta první]

Jedná se o legislativně technický důsledek úpravy § 87b, § 87c, § 87n, § 87o a § 87r zákona o pobytu cizinců (změna názvu dokladů vydávaných občanům Evropské unie a jejich

rodinným příslušníkům a rodinným příslušníkům občanů uvedených v § 1 odst. 3 zákona o pobytu cizinců).

Nově bude občanům Evropské unie k přechodnému pobytu vydáváno „*osvědčení o registraci*“ a k trvalému pobytu „*průkaz trvalého pobytu*“; stejné doklady budou vydávány i cizincům uvedeným v § 1 odst. 3 zákona o pobytu cizinců. Uvedené doklady budou oproti dosavadnímu formátu „pasové knížky“ vydávány ve formě zalaminátové kartičky a z tohoto důvodou budou prováděné změny realizovány vydáním nového dokladu.

Rodinným příslušníkům občanů Evropské unie (§ 15a) bude k přechodnému pobytu vydávána „*pobytová karta*“ a k trvalému pobytu „*karta trvalého pobytu*“. Dalším rodinným příslušníkům (§ 15b) a rodinným příslušníkům cizinců uvedených v § 1 odst. 3 zákona o pobytu cizinců budou k přechodnému i trvalému pobytu vydávány „*průkazy o povolení k pobytu*“ podle § 117a zákona o pobytu cizinců.

K čl. VIII bodům 12 a 13 [§ 44 odst. 4 písm. e) a § 44a odst. 1 písm. d)]

Uvedená ustanovení stanoví speciální dobu platnosti pro povolení k dlouhodobému pobytu, které bude vydáváno „dalším rodinným příslušníkům občanů Evropské unie“ uvedeným v § 15b zákona o pobytu cizinců. Současně se stanoví i doba, o kterou lze platnost tohoto povolení prodloužit. Vztahuje se na žádosti cizinců podané podle § 42 odst. 6 téhož zákona.

K čl. VIII bodům 14 až 17 [§ 67a, § 69 odst. 3, 70 odst. 2 písm. e) a odst. 5 písm. d), § 75 odst. 1 písm. h)]

Nově vkládané ustanovení § 67a upravuje zvýhodněný přístup k institutu trvalého pobytu pro nově definovanou kategorii „*dalších rodinných příslušníků občana Evropské unie*“ (§ 15b). Jedná se o důsledek zpřesnění dosavadního znění § 15a, který bude nově zahrnovat pouze rodinné příslušníky občanů Evropské unie podle článku 2 bodu 2 směrnice 2004/38. Důvod tohoto opatření je blíže popsán výše v souvislosti s návrhem úpravy § 15a a § 15b zákona o pobytu cizinců. Cílem není výrazně omezit práva těchto „dalších rodinných příslušníků“, naopak je na místě, aby byl jejich dosavadní zvýhodněný režim v řadě ohledů zachován. Z tohoto důvodu dochází k zachování příznivějších podmínek pro možnost získání povolení k trvalému pobytu v určitých specifických případech, které jsou součástí stávající právní úpravy obsažené v § 87h zákona o pobytu cizinců.

Kromě navrhovaného § 67a jsou v této souvislosti upravena i některá další ustanovení týkající se oprávnění podat žádost o trvalý pobyt za pobytu cizince na území (§ 69 odst. 3), nevyžadování tzv. cizího rejstříku trestů [§ 70 odst. 2 písm. e)] a dokladu prokazujícího požadovanou znalost českého jazyka [§ 70 odst. 5 písm. d)]. Upřesněno je i ustanovení § 75 odst. 1 písm. h), dle něhož lze žádost o povolení trvalého pobytu zamítnout.

K čl. VIII bodům 19 až 21 [§ 87a odst. 2 písm. b) a odst. 3, § 87b odst. 3 písm. a)]

Po občanovi Evropské unie při podání žádosti o vydání dokladu potvrzujícího jeho přechodný pobyt na území České republiky (nově „*osvědčení o registraci*“) již nebude vyžadován doklad potvrzující účel pobytu, jde-li o zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost anebo studium.

Cílem je usnadnit a urychlit celý proces vydávání tohoto dokladu. V případě, že občan Evropské unie nehodlal na území pobývat za účelem zaměstnání, jiné výdělečné činnosti nebo studia, ani za současného stavu žádný doklad potvrzující účel pobytu na území dokládat nemusel. Dochází tak ke sjednocení a zjednodušení úpravy přechodného pobytu občanů Evropské unie, neboť je aplikována zásada, že pro tento druh pobytu občana Evropské unie na území České republiky plně postačuje, aby byl držitelem platného cestovního dokladu nebo průkazu totožnosti.

Důsledkem změny provedené v § 87a odst. 2 písm. b) se znění stávajícího odstavce třetího stává nadbytečným, a proto se zrušuje. Rodinný příslušník občana Evropské unie, který je sám občanem Evropské unie, nemusí mít v zákonu žádné speciální ustanovení upravující jeho pobyt, neboť se na něj vztahuje úprava dopadající na občana Evropské unie.

Úprava § 87b odst. 3 písm. a) je legislativním důsledkem úpravy provedené v odstavci 2.

K čl. VIII bodu 22 (§ 87b odst. 4 a § 87c odst. 2 věta druhá)

Jedná se o legislativně technický důsledek úpravy § 87o, kdy „*pobytová karta*“ bude vydávána pouze rodinným příslušníkům občanů Evropské unie (§ 15a). Rodinným příslušníkům cizinců uvedených v § 1 odst. 3 zákona o pobytu cizinců bude na místo stávajícího „*průkazu o povolení k pobytu pro cizince*“ nově vydáván „*průkaz o povolení k pobytu*“ podle § 117a téhož zákona.

K čl. VIII bodům 27 až 31 (nadpis dílu 3 v části první Hlavy IVa a § 87n odst. 1 a 2)

V souvislosti s požadavky, které nařízení EU 2019/1157 v článku 6 stanoví (jako minimální) na rozsah údajů, které mají obsahovat doklady vydávané občanům Evropské unie, bylo rozhodnuto změnit i název nově vydávaného dokladu – oproti stávajícímu „*potvrzení o přechodném pobytu na území*“ bude nově podle § 87n zákona o pobytu cizinců vydáváno „*osvědčení o registraci*“. Tímto způsobem je tento doklad označován i v článku 2 písm. b) nařízení EU 2019/1157 – jedná se o doklad vydávaný členským státem v souladu s článkem 8 směrnice 2004/38.

K čl. VIII bodům 33 až 35 a 69 [§ 87o nadpis a odst. 1, § 156 odst. 1 písm. c)]

Nařízení EU 2019/1157 v článku 7 stanovuje nové označení názvu dokladu vydávaného k přechodnému pobytu rodinným příslušníkům občanů Evropské unie (§ 15a) a požadavky na obsah tohoto dokladu. Oproti dosavadnímu označení „*pobytová karta rodinného příslušníka občana Evropské unie*“ (odpovídal názvu stanovenému v článku 10 směrnice 2004/38), bude nově vydávána „*pobytová karta*“ podle vzoru stanoveného nařízením Rady ES č. 1030/2002, ve znění nařízení č. (EU) 2017/1954 (tzv. biometrický průkaz).

Rodinným příslušníkům cizinců uvedených v § 1 odst. 3 zákona o pobytu cizinců bude místo stávajícího „*průkazu o povolení k pobytu pro cizince*“ nově vydáván „*průkaz o povolení k pobytu*“ podle § 117a téhož zákona.

K čl. VIII bodu 37 (nadpis § 87r a § 87s)

V souladu s článkem 7 nařízení EU 2019/1157 se mění název dokladu vydávaného k trvalému pobytu rodinným příslušníkům občanů Evropské unie (§ 15a). Oproti dosavadnímu „průkazu o povolení k trvalému pobytu“, bude nově vydávána „*karta trvalého pobytu*“, a to podle vzoru stanoveného nařízením Rady ES č. 1030/2002, ve znění nařízení č. (EU) 2017/1954.

Občanům Evropské unie a cizincům uvedeným v § 1 odst. 3 zákona o pobytu cizinců bude místo stávajícího „průkazu o povolení k trvalému pobytu“ nově vydáván „*průkaz trvalého pobytu*“ – zmíněné nařízení, ani směrnice 2004/38 nestanoví konkrétní název dokladu vydávaného těmto osobám. Rodinným příslušníkům cizinců uvedených v § 1 odst. 3 zákona o pobytu cizinců bude místo stávajícího „průkazu o povolení k trvalému pobytu“ nově vydáván „*průkaz o povolení k pobytu*“ podle § 117a téhož zákona.

K čl. VIII bodu 48 (§ 87u)

Rodinnému příslušníkovi občana Evropské unie (§ 15a) bude nově vydáván doklad podle vzoru stanoveného nařízením Rady ES č. 1030/2002, ve znění nařízení č. (EU) 2017/1954 (tzv. biometrický průkaz) s názvem „pobytová karta“. Se zřetelem k tomu, je nezbytné stanovit povinnosti, které bude nově rodinný příslušník občana Evropské unie povinen splnit, aby mu bylo možné takový doklad vydat – jedná se o standardní povinnosti, které je v daném případě povinen splnit cizinec z tzv. třetího státu (viz stávající úprava § 117a zákona o pobytu cizinců). Rovněž se stanoví důsledky nesplnění těchto povinností.

Do nově vydávané „*pobytové karty*“ bude rodinným příslušníkům občanů Evropské unie (v souladu s nařízením EU 2019/1157) prováděn záznam „Rodinný příslušník EU čl. 10 Směrnice 2004/38/ES nebo „Rodinný příslušník EU čl. 20 směrnice 2004/38/ES“ (tj. podle druhu povoleného pobytu).

Obdobná povinnost týkající se vydání biometrického průkazu se bude vztahovat i na rodinné příslušníky cizinců uvedených v § 1 odst. 3 zákona o pobytu cizinců; těmto však bude nově místo „průkazu o povolení k pobytu pro cizince“ vydáván standardní „*průkaz o povolení k pobytu*“ podle § 117a téhož zákona. V tomto případě bude do zmíněného průkazu o povolení k pobytu prováděn záznam „rodinný příslušník/EHP“ nebo „rodinný příslušník/CH“, což je skutečnost významná pro aplikaci nařízení 2018/1240 (ETIAS), neboť rodinní příslušníci státního příslušníka třetí země požívajícího práva na volný pohyb, které je rovnocenné právu občanů Unie, na základě dohody mezi Unií a jejími členskými státy na jedné straně a třetí zemí na straně druhé a kteří jsou držiteli pobytové karty podle směrnice 2004/38 nebo povolení k pobytu podle nařízení Rady ES č. 1030/2002, nebudou mít povinnost žádat o vydání cestovního povolení.

Pro účely vydání pobytové karty, karty trvalého pobytu a průkazu o povolení k pobytu pro rodinné příslušníky cizinců uvedených v § 1 odst. 3 zákona o pobytu cizinců bude aplikována vyhláška č. 88/2011 Sb., o technických podmínkách a postupu při pořizování biometrických údajů a podpisu cizince pro účely vydání průkazu o povolení k pobytu.

K čl. VIII bodu 70 (§ 156 odst. 6)

Se zřetelem k tomu, že je nezbytné podle čl. 8 nařízení EU 2019/1157 zajistit bezproblémovou výměnu dokladů vydaných rodinným příslušníkům občanů EU (tj. těm, kteří jsou nově definováni v návrhu § 15a zákona o pobytu cizinců), zavádí se speciální skutková podstata přestupku pro případné řešení případů, kdy dotčený cizinec nesplní povinnost uvedenou v bodu 20 přechodných ustanovení navrhovaného zákona. Obdobným způsobem se navrhuje postupovat v případě výměny dokladů, které byly dříve vydány „dalším rodinným příslušníkům občanů EU (§ 15b), ale i rodinným příslušníkům cizinců uvedených v § 1 odst. 3 zákona o pobytu cizinců – těmto bude nově vydáván standardní „průkaz o povolení pobytu“ podle § 117a zákona o pobytu cizinců.

Jedná se o dotčenou skupinu cizinců, kteří již na území pobývají a byly jim, podle dosud platné právní úpravy, vydány „nebiometrické průkazy“ – není odůvodnitelné, aby při nesplnění povinnosti požádat o jejich výměnu nebo povinnosti dostavit se na Ministerstvo vnitra k pořízení a zpracování biometrických údajů, byly tyto případy řešeny formou zastavení správního řízení. Pouhá pohrůžka a možnost uložení pokuty by měla plně postačovat k dosažení stanoveného cíle. Dle návrhu přechodných ustanovení by tito cizinci měli o výměnu dokladů požádat ve lhůtě do 31. srpna 2022, jinak jejich platnost skončí uplynutím dne 3. srpna 2023 (dotčená skupina cizinců, ale i správní orgán budou mít dost času na bezproblémovou realizaci tohoto opatření).

Obdobně se doporučuje postupovat u dotčené skupiny cizinců (tj. podle § 15a i § 15b ZPC) i v případech zahájených a nedokončených správních řízení o vydání příslušného oprávnění k pobytu podaných před účinností navrhovaného zákona, neboť těmto cizincům již bude vydán zcela nový (zákonem stanovený) doklad.

Záměrně je navrhováno předmětnou záležitost řešit doplněním stávajícího § 156 o zcela nový samostatný odstavec, neboť to souvisí s aplikací přechodného ustanovení – toto ustanovení bude možno využít pouze po omezenou dobu, poté se stane nepoužitelným a bude moci být, kdykoliv jako již bezpředmětné zrušeno. Do jednoho odstavce je tak navrhováno zařazení nejen skutkové podstaty přestupku, ale i výše možné pokuty, jinak by standardně bylo řešeno úpravou § 156 odst. 1 (tj. zpracováním nové skutkové podstaty) a v odst. 5 písm. d) by byla řešena výše pokuty.

K čl. VIII bodům 73 a 76 [§ 158 odst. 1 písm. h) a § 160 odst. 6]

Úprava vychází z ustanovení čl. 10 odst. 3 nařízení EU 2019/1157, které po členských státech vyžaduje, aby biometrické identifikátory, uchovávané pro účely personalizace průkazů totožnosti nebo povolení k pobytu, byly uchovávány vysoce zabezpečeným způsobem a pouze do dne převzetí dokladu, nejdéle však do 90 dnů ode dne vydání dokladu (po uplynutí této lhůty musí být biometrické identifikátory okamžitě vymazány nebo zničeny).

K čl. VIII bodu 78 [§ 165a odst. 1 písm. a)]

Zpřesnění stávajícího textu (rozšíření výčtu poznámek pod čarou), který zohledňuje výčet předpisů Evropské unie, ze kterých vyplývá oprávnění Ministerstva vnitra snímat a pořizovat obrazové záznamy, týká se nejen vydání cizineckého pasu, ale i průkazu o povolení k pobytu (§ 117a) a pobytové karty a karty trvalého pobytu (§ 87o a § 87r).

K čl. VIII bodům 79 až 85 [§ 165a odst. 7 písm. d) až f) a § 165a odst. 7 písm. d) až f)]

Legislativně-technické úpravy související se změnou údajů vedených v evidenci občanských průkazů.

K čl. IX (Přechodná ustanovení)

Obsah jednotlivých bodů by měl zajistit bezproblémovou realizaci nařízení EU 2019/1157.

K čl. IX bodům 1 až 6

Bod 1 představuje standardní postup pro dokončení správního řízení zahájeného před účinností nově přijatého zákona.

Z této obecné zásady jsou v bodech 2 až 5 vymezeny konkrétní případy správního řízení (žádosti o vydání povolení k přechodnému nebo trvalému pobytu), které bude dokončeno tak, aby odpovídalo právní úpravě po nabytí účinností zákona (souvisí se zajištěním realizace nařízení EU 2019/1157 k datu 3. srpna 2023).

K čl. IX bodu 6

V tomto bodě je upraven postup dokončení správního řízení v případě žádostí o prodloužení platnosti nebo provedení změny v dokladech vydaných před nabytím účinnosti tohoto zákona.

K čl. IX bodu 7

Legislativní zajištění ukončení platnosti dokladů, které jsou uvedeny v bodě 6.

K čl. IX bodům 8 až 13

Řeší bezproblémový přechod výměny příslušných dokladů vydaných před účinností tohoto zákona ve vztahu k nové právní úpravě.

K čl. IX bodům 14 a 15

Zajištění realizace postupné výměny dokladů vydaných občanům Evropské unie a jejich rodinným příslušníkům.

V případě občanů Evropské unie nařízení EU 2019/1157 nestanovuje žádný konkrétní termín pro výměnu dosud vydaných dokladů – návrh počítá s tím, že platnost těchto dokladů skončí postupně, tj. uplynutím stanovené doby jejich platnosti.

V případě rodinných příslušníků občanů Evropské unie je termín skončení platnosti stanoven tak, aby odpovídal článku 8 bodu 2 nařízení EU 2019/1157.

K čl. IX bodům 16 až 21

Jednotlivé body stanovují pro konkrétní případy povinnost rodinných příslušníků občanů Evropské unie (§ 15a), tzv. dalších rodinných příslušníků občanů Evropské unie (navrhovaný § 15b) a rodinných příslušníků cizinců uvedených v § 1 odst. 3 zákona o pobytu cizinců požádat ve stanovené lhůtě o provedení výměny dokladů za doklady, které budou odpovídat nařízení EU 2019/1157.

K čl. IX bodu 22

Se zřetelem k tomu, že rodinným příslušníkům občanů Evropské unie a tzv. dalším rodinným příslušníkům občanů Evropské unie a rodinným příslušníkům cizinců uvedených v § 1 odst. 3 zákona o pobytu cizinců bude nově vydáván doklad obsahující biometrické prvky, je nezbytné zajistit povinnost těchto osob dostavit se k pořízení a zpracování biometrických údajů. Nesplnění zákonem stanovené povinnosti bude přestupkem (viz navrhovaná úprava § 156 odst. 6 zákona o pobytu cizinců).

K čl. IX bodům 23 až 26

Cílem je zajištění bezproblémové realizace výměny dokladů, které byly vydány občanům Velké Británie a Severního Irska a jejich rodinným příslušníkům, na něž se vztahuje Dohoda o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii. Podle doporučení Evropské komise by výměna dokladů měla být provedena v co nejkratším termínu.

K čl. IX bodu 27

Se zřetelem k bezproblémovému zajištění výměny dosud vydaných dokladů, a to z rozhodnutí státního orgánu, je navrhováno, aby tato výměna byla provedena bezplatně.

K části desáté – změna zákona o cestovních dokladech

K čl. XI bodům 1 až 9, 18, 19, 21 až 23, 26, 27 a 39 [§ 6, § 17, § 21 odst. 1, § 21c, § 22 odst. 1 písm. c), d) a e) a odst. 4, § 26, § 30a odst. 4 a 5]

Jedná se o legislativní reakci na fakt, že narůstá počet občanů, kterým soud neomezil svéprávnost, ale jmenoval jim k vyjmenovaným činnostem opatrovníka, jenž má povinnost tohoto občana zastupovat. Jmenovaný opatrovník má však často povinnost zastupovat občana ve všech jeho činnostech, a to včetně podání žádosti o osobní doklad. Tato skutečnost je však v rozporu se současným zákonem o cestovních dokladech, kdy opatrovník zastupuje pouze občana, kterému byla rozhodnutím soudu omezena svéprávnost. V souvislosti s možností podat žádost o vydání občanského průkazu pro občana, jenž nemá omezenou svéprávnost, ale má jmenovaného opatrovníka oprávněného v tomto rozsahu za občana jednat, je logické, že by tento opatrovník měl mít i pravomoc požádat o vydání cestovního dokladu za občana a dochází tak navrhovanou úpravou k rozšíření žadatelů oprávněných jednat v záležitostech týkajících se občanských průkazů nebo cestovních dokladů. Opatrovník bude oprávněn také k převzetí cestovního dokladu nebo k podání žádosti o poskytnutí údajů za občana, jemuž byl jmenován a to za předpokladu, že mu to rozsah oprávnění určený rozhodnutím soudu umožňuje.

K čl. XI bodům 10 až 15, 17 a 25 (§ 19 odst. 1, § 20 odst. 1 až 4 a odst. 7 a § 22 odst. 2)

Jedná se o legislativní důsledek snahy o sjednocení postupu vydávání pasů jako cestovních dokladů s biometrickými údaji s postupem vydávání občanských průkazů.

K čl. XI bodu 16 (§ 20 odst. 4)

Navrhovaná změna souvisí s úpravou technického provedení navazujícího na ukončení manuálních evidencí tiskopisů a vedení žádostí v elektronické podobě. Z tohoto důvodu již v budoucnu nebude docházet k tisku žádostí, a proto by současné znění zákona o cestovních dokladech postrádalo smysl.

K čl. XI bodům 20, 24, 28 až 31, 35 a 44 až 55 [§ 22 odst. 1 písm. b) a f), § 28 odst. 2 a 3 a § 29 odst. 2 písm. y), § 30 odst. 4 písm. l), § 32 odst. 2 až 4, § 33 odst. 2, § 34 odst. 1, § 34a odst. 3]

Navrhované úpravy vedou ke sjednocení terminologie a postupů zákona o cestovních dokladech s terminologií a postupy nového zákona o občanských průkazech předkládaného souběžně s tímto změnovým zákonem.

K čl. XI bodům 32 až 34, 38, 40 a 41 [§ 29 odst. 3 a 6, § 30 odst. 2, § 30a odst. 1, § 31 odst. 1]

Doplňují se nové údaje, které je nezbytné vést v evidenci cestovních dokladů v elektronické podobě. Se zřetelem na usnadnění práce úředníkům a snížení nákladů souvisejících s výkonem jejich činnosti se, kromě žádosti o vydání cestovního dokladu v elektronické podobě, bude vést v evidenci cestovních dokladů v elektronické podobě také protokol o skončení cestovního pasu a oznámení o ztrátě nebo odcizení cestovního dokladu. Tato reforma směřuje k celkové digitalizaci veřejné správy a současně také šetrněji přistupuje k životnímu prostředí.

K čl. XI bodům 36 a 37 [§ 30 odst. 5 písm. b) a e)]

Navrhované změny souvisí se změnou údajů vedených v evidenci občanských průkazů.

K čl. XI bodu 42 (§ 31 odst. 3)

Dokumentaci povede orgán, který přestupek zjistí nebo jemuž bude přestupek oznámen. Další dokumentování ztráty, odcizení, nálezu, zničení nebo odcizení by bylo redundantní.

K čl. XI bodu 43 (§ 31 odst. 4 až 7)

Postup při zpracování žádostí o vydání cestovního dokladu bude analogický s postupem navrhovaným u žádostí o vydání občanského průkazu. Vydávající orgány nebudou ukládat žádosti do elektronického systému spisové služby, ale povedou je pouze v příslušné evidenci v elektronické podobě. V souvislosti s evidencí žádostí o vydání cestovního dokladu bude předmětný správce postupovat odchylně od zákona o archivnictví a spisové službě a vydávající orgány tak nebudou mít povinnost vykonávat spisovou službu v elektronických systémech spisové služby podle tohoto zákona.

K čl. XII (Přechodná ustanovení)

S nabytím účinnosti novely zákona se již nebudou žádosti o vydání cestovního pasu uchovávat v listinné podobě, ale budou se v elektronické podobě vést v evidenci cestovních dokladů (čl. XI novelizační bod 31). Z tohoto důvodu je nutné vymezit, že žádosti o cestovní pas podané do 28. července 2021 se budou uchovávat po dobu 20 let ode dne vydání cestovního pasu.

S ohledem na skutečnost, že v souvislosti s vydáváním občanských průkazů podle nového zákona o občanských průkazech, bude nutná odstávka speciálního aplikačního programu, která je společná i pro vydávání cestovních dokladů, nebude tak v období od 29. července 2021 do 1. srpna 2021 možné podat žádost o vydání cestovního dokladu.

V období od 30. července 2021 do 1. srpna 2021 nebude možné ani převzetí cestovního dokladu. Důvodem je nezbytná aktualizace aplikačního programu tak, aby bylo umožněno od 2. srpna 2021 vydávat nové občanské průkazy a přizpůsobit aplikační prostředí na implementaci dalších změn, které jsou v návrhu zákona o občanských průkazech obsaženy.

K části jedenácté – změna zákona o evidenci obyvatel

K čl. XIII bodům 1 až 12 a 14 až 18 (§ 3 odst. 3, § 3a odst. 1 a 4, § 4 odst. 1 a 2, § 4a, § 5 odst. 2 a 3, § 6, § 8 odst. 3 a 8 a § 10 odst. 10 až 12)

Podle zákona o evidenci obyvatel je povinen zapisovat údaje do informačního systému evidence obyvatel i soud prvního stupně, konkrétně údaje týkající se rozhodnutí soudu. Jednou z novinek zákona oproti stávající úpravě je i rozšíření pravomoci opatrovníků na úseku občanských průkazů, kteří jsou jmenováni občanům, u nichž nedošlo k omezení jejich svéprávnosti. S ohledem na skutečnost, že těchto případů v dnešní době stále přibývá a tito občané mají zejména vážné zdravotní komplikace znesnadňující jim řadu každodenních činností, se jim touto reformou alespoň částečně ulehčí. Právě proto, s ohledem na výše uvedené, se navrhuje přidat do evidence obyvatel údaj o opatrovníkovi, který byl jmenován rozhodnutím soudu občanovi, ačkoliv nedošlo k omezení jeho svéprávnosti. Vedení tohoto údaje napomůže při výkonu státní správy tím, že úředník již v informačním systému dopředu ověří, že ustanovený opatrovník oprávněně zastupuje občana ve věci žádosti o vydání jeho občanského průkazu nebo cestovního dokladu na základě předloženého rozhodnutí soudu. V této návaznosti má jmenovaný opatrovník vůči občanovi, jenž není způsobilý k podání žádosti o poskytnutí údajů z informačního systému ke své osobě, ohlášení změny trvalého pobytu nebo sdělení informace o ukončení pobytu na území České republiky, pravomoc za něho zmíněné záležitosti vyřídit; to platí obdobně i pro opatrovníka, který jedná za občana, jenž má omezenou svéprávnost rozhodnutím soudu. Zároveň se zpřesňují osoby, které mohou jednat za osobu mladší 15 let.

Dalším vedeným údajem v evidenci obyvatel je údaj o rozhodnutí soudu ve věci zbavení rodičovské odpovědnosti. V praxi dochází k situacím, kdy je zákonný zástupce na základě rozhodnutí soudu zbaven své rodičovské odpovědnosti, ale v souladu se současným zákonem o občanských průkazech má řadu pravomocí, a to např. požádat o vydání občanského průkazu pro své dítě. Vzhledem ke skutečnosti, že tento údaj není doposud v informačních systémech znám, může dojít k vydání občanského průkazu dítěte i zákonnému zástupci, jenž byl zbaven rodičovské odpovědnosti. To však odporuje rozhodnutí soudu, neboť vydání občanského průkazu dítěte může mít v těchto případech velice vážné důsledky zahrnující mimo

jiné i neoprávněné vycestování s dětmi do zahraničí s tímto zákonným zástupcem. Proto vedení údaje o zbavení rodičovské odpovědnosti bude přispívat k právní jistotě a dojde i k ochraně občanů, kdy nebude na základě této informace vydán doklad osobě, která pozbyla veškerá rodičovská práva ve vztahu ke svému dítěti.

K čl. XIII bodu 13 (§ 8 odst. 5)

Změna zákona o evidenci obyvatel doplňuje v § 8 odst. 5 povinnost občana, jenž žádá o poskytnutí údajů z informačního systému u kontaktního místa veřejné správy, provést svoji autentizaci tak, že prostřednictvím občanského průkazu bude vyzván k zadání svého bezpečnostního osobního kódu a tím dojde u držitele elektronického občanského průkazu k prokázání totožnosti.

K části třinácté a čtrnácté – změna zákona o silničním provozu a změna zákona o zaměstnanosti

Navrhované změny představují legislativně technický důsledek změny názvu dokladu vydávaného občanu Evropské unie k přechodnému pobytu na území České republiky. Oproti dosavadnímu „potvrzení o přechodném pobytu na území“ bude podle § 87n zákona o pobytu cizinců těmto občanům nově vydáváno „osvědčení o registraci“.

K části šestnácté – změna zákona o správních poplatcích

K čl. XVIII bodu 1 (položka 3, Poznámky, bod 3)

Z důvodu sjednocení struktury výstupu s výstupem získaným prostřednictvím datové schránky obsahuje v současné době první strana výstupu provozních údajů základního registru obyvatel identifikaci žadatele a vysvětlivky k vyhotovenému ověřenému výstupu. Z uvedeného důvodu není etické vybírat za první stranu tohoto výstupu správní poplatek. Navrhuje se proto vybírat 100,- Kč za druhou stránku a 50,- Kč za každou další.

K čl. XVIII bodu 2 (položka 8)

Změny, které přináší návrh zákona o občanských průkazech oproti současné právní úpravě, se promítají i do nutnosti novelizace položky 8 zákona o správních poplatcích.

Dne 1. července 2018 vstoupil v účinnost zákon č. 195/2017 Sb., kterým došlo k poslední změně současného zákona o občanských průkazech. Touto novelou bylo zavedeno vydávání občanských průkazů ve zkrácených lhůtách za vyšší správní poplatek stanovený v příloze zákona o správních poplatcích. Výši tohoto správního poplatku se navrhuje zachovat.

Podle návrhu zákona o občanských průkazech budou vydávány dočasné občanské průkazy s platností pouhé 2 měsíce bezprostředně po nabytí státního občanství České republiky a s platností 6 měsíců při vydání občanského průkazu z důvodu technické závady trvající déle než 7 kalendářních dnů nebo vzniklé v důsledku katastrofy nebo jiné mimořádné události na zařízení zabezpečujícím zpracování a přenos dat nebo na výrobní technologii. Z tohoto důvodu se zrušuje správní poplatek za vydání občanského průkazu bez strojově čitelných údajů s dobou platnosti 3 měsíce ve výši 100 Kč, který byl vydáván v souvislosti s výkonem volebního práva. Za vydání dočasného občanského průkazu s platností 2 měsíce bude vybírán

správní poplatek ve výši 200 Kč pro občany starší 15 let a ve výši 100 Kč pro občany mladší 15 let.

Správní poplatek za vydání občanského průkazu za průkaz poškozený, zničený, ztracený, odcizený, zneplatněný z důvodu nebezpečí zneužití dat pro elektronické využití občanského průkazu nebo za občanský průkaz obsahující neoprávněně provedené zápisy bude zvýšen na 200 Kč z důvodu vyšších nákladů na pořízení občanských průkazů vydávaných od 2. srpna 2021. Lze předpokládat, že navýšením správního poplatku se sníží počet nových žádostí o vydání občanského průkazu z výše uvedených důvodů, ke kterým nezdědka dochází porušením povinnosti jeho držitele.

Vydání občanského průkazu v době delší než půl roku před uplynutím platnosti dosavadního občanského průkazu bude možné pouze z jiného osobního důvodu. Správní poplatek ve výši 200 Kč za tuto výměnu zůstane ponechán. Odblokování elektronické autentizace občanského průkazu, které podléhalo správnímu poplatku ve výši 100 Kč podle současné právní úpravy, je na základě předkládaného návrhu nově zdarma.

V poznámce k položce 8 se nově upravuje, že všechny správní poplatky související s vydáním občanského průkazu jsou vybírány již před zahájením jejich výroby, tedy v momentě podání žádosti o vydání občanského průkazu. V případech, kdy dochází k tzv. dělení správního poplatku (tj. v případě odlišného místa podání žádosti o vydání občanského průkazu ve zkrácené lhůtě a odlišným místem jeho převzetí) je chybějící část správního poplatku vybrána předávajícím úřadem před jeho vydáním držiteli. Dále je doplněna informace o tom, že pokud se k vydání občanského průkazu bude vztahovat více úkonů, za které je v položce 8 stanoven výběr správních poplatků, tak je vybrán pouze jediný správní poplatek, a to nejvyšší z nich (např. vydání elektronického občanského průkazu ve zkrácené lhůtě do 24 hodin pracovního dne pro občana staršího 15 let, který nemá trvalý pobyt na území České republiky, podléhá správnímu poplatku ve výši 1 000 Kč, nikoliv součtu správních poplatků ve výši 1 200 Kč).

K čl. XVIII bodům 3 až 12 a 14 až 16 (položka 116, 117A, 144 a 162)

V souvislosti se zabezpečením realizace nařízení EU 2019/1157 se navrhuje nově stanovit správní poplatek za přijetí žádosti o vydání osvědčení o registraci, povolení k přechodnému nebo k trvalému pobytu občanům Evropské unie, cizincům uvedeným v § 1 odst. 3 zákona o pobytu cizinců a jejich rodinným příslušníkům, a o prodloužení platnosti těchto dokladů nebo provedení změny, a to ve výši 200,- Kč. Dosud byly uvedené doklady vydávány těmto osobám bezplatně. Pro informaci se uvádí, že např. na Slovensku se v těchto případech vybírá správní poplatek ve výši 4,5 EURO a v SRN ve výši 10 EURO od občanů jiných členských států Evropské unie a od rodinných příslušníků (ve smyslu čl. 2 odst. 2 směrnice 2004/38) 28,80 EURO (resp. 22,80 EURO od rodinných příslušníků ve věku do 24 let).

Zavedení tohoto poplatku není v rozporu s ustanovením článku 25 směrnice 2004/38. Ten totiž stanoví, že *by všechny doklady vydávané občanům Evropské unie a jejich rodinným příslušníkům měly být vydávány bezplatně nebo za poplatek nepřesahující poplatek vybíraný za vydání obdobných dokladů od státních příslušníků.*

Podle navrhované právní úpravy je poplatek za vydání občanského průkazu v případech, kdy je o něj žádáno na základě principu dobrovolnosti, byť se jedná o osoby mladší 15 let (položka 8 zákona o správních poplatcích), stanoven ve výši 200,- Kč. Se zřetelem ke zmíněné

„dobrovolnosti“ je odůvodnitelné navrhované zavedení správního poplatku, neboť občané Evropské unie k pobytu na území České republiky nepotřebují žádné speciální povolení k pobytu a mohou zde pobývat pouze na základě platného cestovního dokladu nebo průkazu totožnosti.

Podle navrhované úpravy položky 8 se zvyšuje poplatek za vydání občanského průkazu náhradou za občanský průkaz poškozený, zničený, ztracený, odcizený, zneplatněný z důvodu nebezpečí zneužití dat pro elektronické využití občanského průkazu nebo za průkaz obsahující neoprávněně provedené zápisy. Se zřetelem k tomu se navrhuje stanovit poplatek za přijetí žádosti o vydání náhradního dokladu občanu Evropské unie, státu, který je vázán Dohodou o Evropském hospodářském prostoru, nebo státu, který je vázán mezinárodní smlouvou sjednanou s Evropskou unií, a jeho rodinným příslušníkům bez ohledu na státní příslušnost (dosud 100,- Kč).

Obdobná úprava se bude vztahovat i na občany Velké Británie a Severního Irsku a jejich rodinné příslušníky, na něž se vztahuje Dohoda o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii.

K čl. XVIII bodu 13 (položka 157)

Navrhuje se změna položky 157, která dosud stanovila výběr správních poplatků na zastupitelských úřadech v zahraničí souvisejících s vydáním cestovních pasů občanům České republiky. Navrhovaný zákon o občanských průkazech předpokládá rozšíření působnosti zastupitelských úřadů v zahraničí i na vydávání občanských průkazů, z tohoto důvodu se položka 157 rozšiřuje o správní poplatky související s touto novou agendou zastupitelských úřadů.

Podání žádosti o vydání občanského průkazu a následně jeho převzetí lze uskutečnit více způsoby. Občan si bude moci vybrat, zda po podání žádosti o vydání občanského průkazu převezme občanský průkaz u zastupitelského úřadu, kde podal žádost, nebo si občanský průkaz převezme na obecním úřadu obce s rozšířenou působností v České republice. Tuto variantu ocení zejména občané, kteří nemají možnost čekat až 120 dnů na vydání občanského průkazu v zahraničí, ale bude pro ně schůdnější varianta převzetí na obecním úřadu obce s rozšířenou působností ve standardní lhůtě do 30 dnů. Poslední alternativou je podání žádosti o vydání občanského průkazu u obecního úřadu obce s rozšířenou působností s tím, že převzetí občanského průkazu bude možné u vybraného zastupitelského úřadu v zahraničí vydaného ve lhůtě do 120 dnů. Tato alternativa se snaží jít vstříc zejména občanům, kteří se vyskytují ve státech s rozsáhlým územím a jsou nuceni cestovat na zastupitelský úřad i letecky. V důsledku této varianty bude občanům ušetřena jedna cesta, a to při podání žádosti o vydání občanského průkazu.

Nejvyšší správní poplatek ve výši 500 Kč (u občanů mladších 15 let 300 Kč) bude vybírán v případech podání žádosti o vydání občanského průkazu a jeho převzetí na zastupitelském úřadu. Správní poplatek ve výši 300 Kč (u občanů mladších 15 let 200 Kč) je vybírán při podání žádosti o vydání občanského průkazu na zastupitelském úřadu v zahraničí s následným převzetím u obecního úřadu obce s rozšířenou působností. V posledním případě, kdy je podána žádost o vydání občanského průkazu u obecního úřadu obce s rozšířenou působností s místem převzetí na vybraném zastupitelském úřadě v zahraničí, je hrazen správní poplatek ve výši 200 Kč (u občanů mladších 15 let 100 Kč).

Dále je stanoveno, že vydání občanského průkazu namísto občanského průkazu se strojově čitelnými údaji a s kontaktním elektronickým čipem vydaného přede dnem 1. července 2018 nepodléhá správnímu poplatku. Tato výměna je zdarma s ohledem na skutečnost, že občanské průkazy se strojově čitelnými údaji a s kontaktním elektronickým čipem vydávané před 1. červencem 2018 neměly totožný kontaktní elektronický čip s kontaktním elektronickým čipem, který je součástí dnešního občanského průkazu. Původní kontaktní elektronický čip v občanském průkazu vydávaném před 1. červencem 2018 umožňoval zejména vložení elektronického podpisu a byl zpoplatněn správním poplatkem ve výši 500 Kč. Vzhledem k tomu, že tento původní kontaktní elektronický čip nesplňuje současné podmínky pro jeho využívání, občané mají možnost takový občanský průkaz zdarma vyměnit za nový občanský průkaz, který již obsahuje funkční kontaktní elektronický čip, jenž je možné využívat v elektronickém prostředí.

K části dvacáté – změna zákona o základních registrech

K čl. XXII bodu 1 [§ 18 odst. 1 písm. n) a o)] a bodu 11 [§ 69 odst. 3 písm. c)]

V základním registru obyvatel bude v souvislosti s návrhem zákona o občanských průkazech nově údaj o datech potřebných pro elektronickou identifikaci a autentizaci, v tomto případě se těmito daty rozumí bezpečnostní osobní kód, což bude upraveno vyhláškou, jehož hodnota je uložena v zašifrované podobě mimo kontaktní elektronický čip občanského průkazu. Zašifrovaná podoba bezpečnostního osobního kódu bude známa pouze držiteli občanského průkazu za předpokladu aktivace bezpečnostního osobního kódu. Touto úpravou tak bude možné provést zadání nového bezpečnostního osobního kódu nebo jeho změny i bez nutnosti návštěvy obecního úřadu obce s rozšířenou působností pouze prostřednictvím portálu veřejné správy, respektive Portálu občana, který je mimo jiné napojen i na základní registr obyvatel.

Dále se do základního registru obyvatel doplňuje údaj o datu a čase zablokování a odblokování dat potřebných pro elektronickou identifikaci a autentizaci.

K čl. XXII bodu 2 (§ 18 odst. 3)

V § 18 odst. 3 dochází k pouze upřesnění terminologie, aby bylo zřejmé, že k bezpečnostnímu osobnímu kódu nemá přístup jiná osoba než držitel občanského průkazu.

K čl. XXII bodu 3 (§ 19 odst. 1)

Údaje o datech potřebných pro elektronickou identifikaci a autentizaci a datu a čase zablokování a odblokování dat potřebných pro elektronickou identifikaci a autentizaci bude do základního registru obyvatel zapisovat Ministerstvo vnitra prostřednictvím informačního systému evidence občanských průkazů.

K čl. XXII bodu 4 (§ 19 odst. 7)

Navrhovaný § 19 odst. 7 zákona o základních registrech doplňuje povinnost správce portálu veřejné správy, respektive Portálu občana, tj. Ministerstva vnitra, zapsat do základního registru obyvatel údaj o datech potřebných pro elektronickou identifikaci a autentizaci v případě, kdy občan elektronicky prostřednictvím portálu veřejné správy zadá nový

bezpečnostní osobní kód nebo provede jeho změnu a údaj o tom, kdy provedl zablokování či odblokování bezpečnostního osobního kódu.

K čl. XXII bodu 5 [§ 51 odst. 6 písm. e)]

Navrhovaná úprava souvisí s novelou zákona o právu na digitální služby, kde se nově umožňuje, aby fyzická osoba prokázala svou totožnost nejen pomocí občanského průkazu, ale zároveň i zadáním bezpečnostního osobního kódu. Takovéto prokázání totožnosti bude umožněno pouze u některých úkonů. V registru práv a povinností se proto nově povede o agendě údaj o možnosti prokázat při činění úkonu svou totožnost rovněž výše uvedeným způsobem.

K čl. XXII bodu 6 (§ 58 odst. 5)

Legislativně-technická změna související s tím, že bezpečnostní osobní kód bude nově upravovat prováděcí právní předpis k návrhu zákona o občanských průkazech.

K čl. XXII bodu 7 [§ 58 odst. 7 písm. b)]

Podání žádosti bude v případě osoby, u níž nedošlo k omezení svéprávnosti, která však není způsobilá k podání žádosti o poskytnutí údajů ze základního registru obyvatel, umožněno i opatrovníkovi. Navrhovaná změna řeší některé problémy, které vyvstaly v souvislosti s rekodifikací soukromého práva.

K čl. XXII bodům 8 až 10 (§ 60 odst. 1 a 2)

Ustanovení, které upravuje situace, kdy byly orgánu veřejné moci poskytnuty údaje ze základních registrů z důvodu bezpečnosti České republiky, obrany České republiky, veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti, předcházení, vyhledávání, odhalování trestné činnosti a stíhání trestných činů, významného hospodářského nebo finančního zájmu České republiky anebo Evropské unie včetně měnové, rozpočtové a daňové oblasti, nebo ochrany subjektu údajů, přičemž zpřístupnění záznamu o využití údajů tímto orgánem veřejné moci by mohlo ohrozit uvedené zájmy, se rozšiřuje i na záznamy o poskytnutí služby agendových informačních systémů (např. záznam o využití údajů z evidence občanských průkazů), tak aby toto pravidlo bylo stanoveno obecně a nemusely ho obsahovat jednotlivé agendové zákony (např. návrh zákona o občanských průkazech).

K části dvacáté druhé

K čl. XXIV

Do zákona o právu na digitální služby se doplňuje právo uživatele služby stanovit si, aby při fyzickém prokázání totožnosti orgán veřejné moci ověřil jeho totožnost pomocí identifikačního dokladu a zadáním bezpečnostního osobního kódu. Toto právo bude možné využít pouze u těch digitálních úkonů, u kterých bude možnost tohoto způsobu prokázání totožnosti uvedena v katalogu služeb. V praxi bude ověření totožnosti probíhat tak, že orgán veřejné moci zadá do zvláštní elektronické aplikace číslo předloženého občanského průkazu a osoba, již byl občanský průkaz vydán, zadá svůj bezpečnostní osobní kód.

K části dvacáté třetí – účinnost

Účinnost zákona se s ohledem na použitelnost nařízení EU 2019/1157 navrhuje dnem 2. srpna 2021 (obdobně je navrhována účinnost nového zákona o občanských průkazech, který má rovněž zajistit realizaci uvedeného nařízení).

První výjimku z takto stanovené účinnosti představují ustanovení novely zákona o pobytu cizinců a přechodná ustanovení k novele zákona o pobytu cizinců, které se týkají výměny dokladů, které doposud byly vydány občanům Velké Británie a Severního Irsku a jejich rodinným příslušníkům, na něž se vztahuje Dohoda o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii. Podle doporučení Evropské komise by výměna těchto dokladů měla být provedena v co nejkratším termínu. Z tohoto důvodu se navrhuje účinnost těchto ustanovení dnem následujícím po dni vyhlášení zákona.

Druhou výjimku pak představují přechodná ustanovení k novele zákona o cestovních dokladech, u kterých se s ohledem na časový okamžik, v němž mají vyvolávat zamýšlené účinky, navrhuje účinnost k 1. červenci 2021.